

ТРИЗНЕВИК · REVUE HEBDOMADAIRE · TRIDEN ·
UKRAINIENNE

Число 38 (194) рік вид. V. 22 вересня 1929р. Ціна 2 ₴р. (Prix 2 fr)

МИКОЛА ОПАНАСОВИЧ
КОВАЛЬ-МЕДЗВЕЦЬКИЙ

генерального штабу генерал-поручник,
вчений геодезист, астроном,
бувший начальник Головної Геодезичної Управи і Член Ради
Військового Міністерства Української Народньої Республіки,
після тяжкої хвороби помер на 61 році життя у Варшаві
10 вересня с. р.

Урочистий похорон відбувся 12 вересня на православному
кладовищі на Волі.

Париж, неділя, 22 вересня 1929 року.

Гаазька конференція, що оце відбулася, позначила собою кінець усім тим кардинальним суперечкам, що існували між державами-переможцями і державами-переможеними. Багато труднощів було підчас її праць. Були моменти, коли здавалося, ніби роботи конференції підуть в непам'ять так, як багато з праць інших до неї скликаних. Але стремління багатьох і головних її учасників — нарешті покінчити із цим неспокійним і головне невиясненим станом політичних стосунків в західній Європі — перемогли, і атмосфера «миру» зачинає панувати на Заході не в промовах, не в словах, а на самому ділі і в чині.

І справді праця Гаазької конференції вважається європейською пресою епохальною. Зараз же після закінчень її роботи, залунали в Женеві, де відбувалася чергова асамблея Ліги Націй, зовсім уже миротворні ноти, заговорили про нові мирні ідеї, про утворення Сполучених Штатів Європи.

І ці ноти роздалися не з уст яких небудь ліг чи товариств миру й спокою приватного чи громадського характеру, а прозвучали вони офіційно на зборах Ліги з уст одного з чільних провідників сучасної західньої Європи — міністра закордонних справ Франції — Аристида Бріана. Хто знає, коли і як і чи здійсниться ця мрія, але треба констатувати той факт, що західня Європа остаточно стала на шлях миру і старається затримати ту «мирну» психологію, що вдалося сучасним її політикам утворити на протязі останніх років.

Отже Захід Європи, ніби, втихомирюється, регулює й унормовує своє життя, старається укласти в певні рямці порушені війною і її наслідками господарські стосунки... На Заході слово «мир» переважає слово «війну»...

А на Сході Європи? На Сході — картина зовсім не така. І чим затишніше робиться на Заході Європи, тим яскравіше виступає ненормальний стан на Сході її. Чим більше втихомирюється і унормовується життя на Заході, тим виразніше проступає неспокій на Сході. І тим ясніше виступає на Сході той хаос, неупорядкованість внутрішніх стосунків, той вічно бурхливий процес прикритий совітськими літерами — СССР. Межа між Заходом і Сходом Європи робиться чіткішою.

Сьогодні імперія совітів в уяві європейської opinio серед тої атмосфери, що починає очищатися, вже не є тим «колосом», увагу якого навипередки старалися привернути європейські держави. Запановує погляд на СССР, як на машину, що її хід пристає і що от от має

зовсім спинитися, і в Європі тільки й чекають того моменту, коли це станеться.

І справді чи не показний це симптом, що англійський робітничий уряд не виявляє сьогодні того ентузіязму в справі налагодження дипломатичних стосунків з совітами, як це було кілька років перед тим? Чи не одійшла Німеччина од совітів, рішивши змінити свою орієнтацію на Захід, одмовившись од тої лінії опори на совіти, яку вона тримала стільки років? І Бріан, запрошуючи представників європейських держав до себе на сніданок, на якому говорив про Сполучені Штати Європи, вже ані словом не згадав про країну совітів, так ніби її зовсім не існувало на світі.

Чи не показний ще й той факт, що із перемогою «мирної» психології в Європі падає і значіння і сила експозитур московської централі — комуністичних партій по різних країнах? У Франції — ця партія звелася на нівець, в Бельгії — зовсім притихла, в Норвегії — оголошена навіть банкрутом, в Німеччині — опинилася по-за коном політичного життя.

А водночас з тим все більше і більше європейська опінія, що стала на мирний шлях у себе, починає цікавитися тими неспокійними і ферментуючими процесами, які одбуваються на сході Європи. Бо цілком зрозуміло, що за втихомирнням Заходу мусить прийти й до втихомирнення Сходу Європи.

І настане черга і на цей процес. Але станеться він тільки при умові повалення совітів і роздроблення совітської імперії на окремі незалежні державні організми.

Ті національні тіла, що зараз знаходяться під окупацією Москви, стремлять теж до миру і до розвитку, але в тих умовах, що в них зараз вони перебувають, це є неможливо.

Для цього треба скинути ненависне покривало, під яким задираються національні визвольні рухи і яке тяжить над народами України, Кавказу й всіх тих національностей, що їх національна свідомість прокинулася і прагне до вільного незалежного життя.

Тільки тоді настане мир і спокій і на Сході Європи, коли сьогодні поневолені народи, що на чолі їх у своїй визвольній боротьбі йдуть Україна та Кавказ, стануть незалежними державами.

3 настроїв на сов. Україні.

На шпальтах совітської преси можна знайти багато матеріалу, який свідчить про те, що совітська влада серйозно боїться української «націоналістичної» небезпеки.

Особливо останні місяці сильно позначено цією боязкістю. Останній час проходить під знаком невтомної боротьби проти «українського шовінізму», як його називає совітська преса; помітно, що він, отой шовінізм, знаходить ґрунт не тільки серед селянства в сфері економічній, але й серед інтелігенції та навіть і серед членів самої комуністичної української партії.

Треба відмітити, що на Великій Україні настає пора, коли вияви українського націоналізму, що прямує в першу чергу до відділення од «центру світової революції» — Москви та своєю характерною рисою має ненависть і часом прикриту, а часом одверту боротьбу проти російського елемента на Україні, — ці вияви знаходять своє обґрунтування ідеологічно-наукового порядку. Ми знаємо про такі течії, як «шумскізм» та «хвильовізм», що в своїй суті мали досить яскраве вороже відношення до Москви. Їх було придушено, але в історії перебування України під совітською окупацією ці течії повинні мати своє місце.

Оскільки український націоналізм підпирається і особами, і навіть групами людей на Великій Україні, то безперечно, що влада вживає всіх контр-заходів, а особливо, серед кадрів наукових робітників, щоби з-під українського націоналізму вибити всякий ідеологічний і науковий ґрунт. Зараз сугубо звернено увагу на те, щоби кадри наукових робітників (професури і вчительського персоналу) були чисті в розумінню «марксистської» ідеології. Так передовик в «Пр. Пр.» ч. 136 з 16. VI. с. р., торкаючися питання про «командні висоти» культурної праці на Україні, вважає, що для цих «командних висот» повинні бути і спеціально випробовані «командири», звісно, з наскрізь комуністичним и бездоганно лєнінським світоглядом.

Але тому, що зараз на Україні національне питання набирає дуже серйозної ваги, то передовик вважає, що

«Найпоказнішим, вирішальним критерієм що-до означення ступеня марксистської зрілості працівника науки є національне питання. Без ясного розуміння лєнінської теорії, національної формою, пролетарської змістом, культури не можна вийти за рямки національної обмеженности, плутанини та суб'єктивізму, дуже властивих багатьом представникам інтелігенції».

Проте, певно не вдається большевицькій владі, хоч як вона того пильнує, простежити за тим, щоб «ступінь марксистської зрілості працівника науки» — був дійсно відповідний її бажанням. Наведемо кілька прикладів з тої так званої «боротьби на ідеологічному фронті», яка зараз особливо набирає таких гострих форм.

Ось, напр., М. Харитонов у статті «Класова боротьба на ідеологічному фронті» («Пр. Пр.» ч. 139 з 20. VI. с. р.) наводить, як зразок неправильного розуміння національного питання на Україні, теорію

Волобуєва про противенство двох економік — української і російської. Чогось нового в ній, звичайно, немає, але в сучасний період боротьби України з Москвою, там на Україні, вона є безперечно новинкою після «шумскізму» та «хвильовізму».

Ось як викладає цю теорію сам Харитонов:

«Так звана «волобуєвщина» з її теорією боротьби двох економік — російської і української, являє собою справжню економічну платформу буржуазного українського націоналізму».

Цікаво одмити, що як тільки щось направлене проти Москви, то це зараз же набирає шаблонного терміну «буржуазний». Але не про те ходить. Послухаймо далі, в чому саме полягає ця «волобуєвщина». Харитонов продовжує:

«Протиставляючи свої погляди на економічну систему СРСР великодержавно-колонізаторським тенденціям окремих буржуазних спеців-економистів (проф. Олександров, Котов, Кніпович), Волобуєв викладає й обґрунтовує цілу програму дій ворожій пролетаріатові національної буржуазії фашистського гатунку: він доводить, що стан колоніальної України за царату, був кращим, ніж стан Радянської України, з огляду на більшу ніби-то економічну самостійність України за царату в розвитку продукційних сил (ростріл наш. М. К.). За Волобуєвим Україна, як колонія «європейського, а не азійського типу», скинувши з себе залежність од російської економіки, мала ввійти безпосереднє в європейську, світову економіку, але в наслідок Жовтневої революції вона примушена ввійти в СРСР разом з азійськими колоніями, де руйнується її економічна єдність, що вона її мала навіть за царату.

«Єдиний політичний висновок із цієї системи поглядів — вихід Радянської України з Союзу Радянських Республік. (ростріл наш. М. К.).

Ясно, що така досить смілива теорія не могла не зустрінути не менш рішучого опору з боку совітської влади, що дбає про непорушність «братерського» зв'язку України з Москвою. І, як пише той же Харитонов, Волобуєв мав «рішучу відсіч» од «наукових сил Українського Інституту Марксизму» на спеціально для того влаштованому публічно викладі. Для нас не цікаво, які контр-тези висували «наук ові сили Українського Інституту Марксизму», досить тільки відзначити «волобуєвщину», як певне уґрунтування боротьби проти Москви.

З другого боку репетує совітська преса, що серед наукових робітників України виразно проступають анти-московські настрої, про які вже навіть голосно говориться на місцевих з'їздах та конференціях. Так, на пр., на літніх конференціях Київської секції наукових робітників відбулися

«виступи ряду делегатів, із тенденцією підкреслити наявність лише російського великодержавного шовінізму без найменшої «самокритики» проявів шовінізму та ворожій нам ідеології серед української інтелігенції, двозначні заяви про панру-

с и з м т а «Russland uber alles», обивательські пропозиції роз'єднати столиці СРСР та РСФСР...» («Пр. Пр.» ч. 136 з 16. VI. с. р.)-

Це саме стверджує і стаття-передогоця Миколаєнка в ч. 5. «Бюлетню» цієї секції, в якій він пише, що конференція

«найбільшу увагу скупчила на виявленню, критиці великодержавного російського націоналізму й на методах та засобах боротьби з ним».

Передогоця «Пр. Пр.», пишучи про це, страшенно гнівається, що ані конференція, ані Миколаєнко не дали відсічі й українському шовінізмові, який безперечно є, і що Миколаєнко дозволяє собі навіть підводити «генінський» ґрунт для оправдання боротьби з великодержавним російським шовінізмом, вважаючи, що з українським шовінізмом значно легше можна боротися, ніж з російським, бо, перший, мовляв є «під боком...» і тому мовляв, менше небезпечний.

Це відбувається в лоні, так мовити, інтелігенції, серед працівників науки, але анти-російські настрої є і в самій компартії. В партії існують цілі групи, які так само вважають потрібним боротися з великодержавним російським шовінізмом, але підводять під свої тези специфічні програмні основи, відповідні тому оточенню і психології. Так, напр., існує течія, яка вважає, що

«великодержавний російський шовінізм представлений передусім буржуазними, дрібнобуржуазними елементами в нашій державній апараті, саме там, звідкіля більш всього йде примиренство з буржуазією і правим ухилом в партії, тому російське націоналістичне збочення серед членів нашої партії непосредне зв'язане з правим ухилом і має правий характер». (З статті М. Скрипника «Два сапога — пара». «Ком.» ч. 136. з 16. VI. с. р.).

А, тому, мовляв, треба боротися проти російського шовінізму. Український бо націоналізм, згідно з авторами таких міркувань, ніщо інше, як «ліве» збочення в партії, отже з ним боротися не треба.

Водночас із цим існує в тій же партії і цілком протилежна течія, яка вважає, що український націоналізм є не «лівим», а «правим» збоченням в партії, зв'язуючи його з наступом «куркуля» та дрібнобуржуазії на компартію. А російський великодержавний шовінізм ця течія вважає «лівим» збоченням у партії, так як «старе люксембургіянство було «лівим збоченням що-до Ленінової політики» (там же).

Як не трактувати вияви українського націоналізму на окупованій совітами Україні — чи як менше небезпечний, бо, мовляв, він є «під боком», чи «лівим», а чи «правим» збоченням в компартії, — факт лишається фактом: вияви цього націоналізму є, вони явно ворожі великодержавному російському націоналізмові. Не важно, яку вони форму набувають, чи сміливу і яскраву, як у Волобуєва, чи наївну й компромісну, як у Миколаєнка, чи несвідому й тільки інстинктовну по суті, як течії «лівого» чи «правого» збоченням серед членів компартії, — все одно вістря їх спрямоване проти Москви, під ярмом якої зараз перебуває Велика Україна. І факт їхнього існування викликає, без сумніву, заколот в ідеологічному життю української інтелігенції, счиняє бучу в

краю, де «все благоденствує» і утворює непевний ґрунт для тих, що па-
нують во ім'я Москви на Україні.

Тому цілком зрозумілим є виступ таких достойників, як М. Скрип-
ник на сторінках преси з явним бажанням схоронити status quo, не
допустити заколоту і продовжувати існуючий «мир і лад», не порушуючи
теперішнього, гіршого, ніж за царату, стану України в лапах Москви.

За Скрипником і інші раби Москви, сучасні можновладці на Ук-
раїні, здійняли галас і закликають до підтримання ладу й спокою по-
старій заялозній формулі: «тащить і не пускати».

І справді, як же інакше можуть поступити в таких випадках ці
московські попихачі, як не йти шляхом старих генерал-губернаторів,
які втихомирюють народжені заколоти у «звіреній ім країні»? Вдаю-
чи, що вони стараються, аж по нікуди, бути об'єктивними, вони спов-
нюють тільки свій обов'язок доглядачів.

Ось стаття М. Скрипника. Заголовок справді суто «великодержав-
ний» (бо чисто російський. М. К.) — «Два сапога—пара». Розібравши
по черзі «ліве» й «праве» збочення про які ми наводили вище, Скрипник
із властивою губернаторам звичкою заявляє:

«Ніякої примиренності, ні кроку поступки ні великодержавному
російському, ні українському націоналістичному збоченню». (Ком.»
ч. 136 з 16. VI. с. р.).

Так, щоб, значить, ні туди, ні сюди, а щоб сиділи тихо й слухалися.
Те саме наказує й передовик «Пр. Пр.» яку ми наводили, торкаючися
наукових робітників:

«Кадри наукових робітників союзу повинні працювати на основі
творчого співробітництва й взаємодіяння різних братерських
культур».

Єсть люде, для яких об'єктивність є найкращою рисою характеру
і здавалося б, що об'єктивність окупантів України — могла б переко-
нати в правильності політики Скрипника і К-о, бо, мовляв, як не «ро-
сійському», то й не українському, а так мовляв по злотій серединці,
щоб тільки тихо було, мовляв, не давати переваги ні тому, ні другому,
бо і те і друге шкідливе...

Але тут сакраментське «і», над яким завжди треба ставити крапку,
щоб його за другу літеру не прийняли...

І справді кілька рядків нижче М. Скрипник мусить признати,
що в справі боротьби з російським «шовінізмом»

«тут у нас не все гаразд. Треба надзвичайно жалкувати, що не
знаходилося досі жадного, хто б узявся
формулювати й виступити з яким будь тео-
ретично зформулованим виправданням ро-
сійського великодержавного збочення».

Безперечно, що немає і не буде! По-перше нашо-ж його, отой росій-
ський «шовінізм» теоретично формулювати, коли він сформулований са-
мим фактом існування совітської влади на Україні, самим фактом перебу-
вання України в залежності од Москви? Ясно, як не було «виправдання

російського великодержавного збочення» в компартії, так і не буде.

Нащо-ж його виправдувати, коли згаданий передовик «Пр. Пр.» його виправдує і теоретично обґрунтовує, напр., такими словами:

«слід остаточно ліквідувати тако ж теорію боротьби двох культур»
б о ця теорія з р и в а є с п і в п р а ц ю к у л ь т у р у .

А по-друге, хай хто спробує формулювати російський шовінізм Адзе ГПУ не спить...

Яка ж може бути «співпраця» чи «братерське єднання», як існувати-ме одверто і законно «російський великодержавний» націоналізм? Втім то і справа, що не буде цього «теоретично формульованого виправдання», бо коли це станеться, то спрепаровані для маси теорії про «співпрацю» культур та «братерське єднання» народів в СРСР — зведуться до зера. І тоді боротьба ідеологічна Москви і України — стане і для Срипника очевидною істиною, так як вона стає вже очевидною для цілих груп, а не тільки осіб, на совітській Україні.

Що до зриву цієї «співпраці» України й Москви йде, то про це доводити не треба. Що до роз'єднання цього «братерського єднання» народів в СРСР так само прийде час, то це показують процеси ферментації в самій гушці української інтелігенції на Україні.

І це станеться тоді, коли ці «збочення» перестануть бути збоченнями, а будуть напрямними течіями, скерованими тільки на боротьбу з Москвою, і коли їхні вияви будуть доводитися не теоретично а практично — зброєю.

Тоді вже «авторитетних» голосів — сучасних рабів Москви — не буде чути.

М. Ковальський.

Пам'яті генштабу ген.-пор. М. Коваль- Медзвецького.

(* 4.II.1868 — † 10.IX.1929)

Микола Опанасович Коваль-Медзвецький народився в Поділля 4 лютого 1868 року. На 21 році життя кінчив він гімназію в Житомері, 2 роки пізніше — військову школу в Москві, а будучи вже старшиною успішно закінчує курс геодезійного відділу Миколаївської Академії Генерального Штабу, дворічний курс практичної астрономії та курс вищої геодезії при головній астрономічній обсерваторії в Пулкові. Тепер в ранзі капітана приділюють Миколу Опанасовича до Генерального Штабу і залічують до корпусу військових топографів. Його досвід широко використовується російською військовою владою.

В 1901 році працює Микола Опанасович в Туркесганському військово-топографічному відділі, далі переносять його на Чардзуйську міжнародню астрономічну станцію, потім знову до Туркестану. В 1904 році вже в ранзі підполковника працює він в Приамурському Військово-топографічному відділі, виконує астрономічні роботи в Манджурії. Рік пізніше

переносять його до Петрограду, де за кілька років Микола Опанасович вибивається на становище начальника геодезійного відділу військово-топографічного Управління Генерального Штабу. В 1913 році зустрічаємо Миколу Опанасовича вже в ранзі генерал-майора на становиську начальника військово-топографічної школи підстаршин. Чотирі роки пізніше переносять його до Києва, де керує він військово-топографічними помірами.

На цьому становищі застає його влада відродженої України, яка в 1918 р. призначає його начальником Головного Геодезійного Управління. В 1919 році Рада Київського Державного Університету обирає його приват-доцентом університету, надаючи йому право викладати курс сферичної астрономії. В 1920 році зустрічаємо Миколу Опанасовича на становищі члена і Заступника Голови Військової Ради, Голови Реєстраційної Комісії при ставці Головного Отамана. Українська влада йому, яко активному працівникові по українізації війська і в пошуковій організації армії, — надала в 1918 році рангу генерал-поручника.

В 1921 році повнить Микола Опанасович обов'язки начальника Геодезійного Управління Генерального штабу, викон. обов'язки директора Мірничого Департаменту в Міністерстві Рільництва і т. д.

В тому ж 1921 році на власне бажання звільнено його в безтермінову відпустку з української армії.

В покійному Миколі Опанасовичу українська армія втратила діяльного і повного многолітнього досвіду старшину, який багаго праці вложив до відбудови Української Держави, українська наука — видного її діяча, а українське громадянство — щирого і вірного його члена.

І. Л.

Українські справи в Женеві.

(Лист із Женеві).

Знов з'їхалися народи цілого світу, — представники 53 держав, на десяту асамблею Ліги Націй. Це таким чином ювілейна сесія і до цієї теми раз-де-раз промовці вертаються, констатуючи, що ця установа зробила великі успіхи за десять літ, і як думає Венізелос, один з творців пакту про Лігу Націй, перебільшила ті сподіванки, які на Лігу покладалися.

Сонце палить деви осимо, духота в тісному і не пристосованому помешканню асамблеї (саме заклали новий палац) тропічна і, обливаючися десятим потом, говорять і говорять делегати свої безконечні промови. Великі проблеми повстають перед слухачами, що з'їхалися з двох світів. Справи арбітражу, змущення мільйонів кордонів, Пак-Європа — от головні теми дебагів, серед яких як і завжди в Женеві домінує Бріан, що на цей раз досягнув апогею свого успіху.

Україні могли б подати де-які свої думки і великі застереження щодо великих світових проблем і може де-чим зменшити пацифістичний запал тих, що всім міжнароднім сучасним ладом задоволені і мріють тільки про його збереження.

Але українців їх думки не питають. Одначе, не можна сказати, щоб на цей раз Україна була зовсім забутою.

Потроху, але систематично українські делегати завойовують собі певне становище і право горюча слова й на жельєвському терені.

В липні комісія І великшувальної співпраці при Лізі Націй скликала конгрес націо-альних комітетів для міжнародньої духовної співпраці і серед них на рівних правах з иншими, — тут терен вже здобутий твердо,

— був і представник українського Академічного Комітету, ректор Університету в Празі проф. Д. В. Антонович.

Зараз засідає тут Університетське товариство прихильників Ліги Націй, і знов таки відповідне українське товариство є заступлене проф. Бородавським з Подєбрадців.

І вєрєсєня відбулося засідання Дорадчого Комітету при Високому Комісарі для біженців. Українські організації були заступлені проф. О. Шульгином, п. М. Шумицьким та проф. Смаль-Стоцьким. На жаль, не міг приїхати голова Румунського комітету проф. Мацієвич, який одначе мав на засіданню зарезервоване для нього офіційне місце.

На порядку денному засідання справи були річеві і конкретні. Давалися відомості про діяльність за останній час комісаріату, подавався грошевий звіт. Українські представники, як і в попередні рази, брали активну участь в дебатах, примушуючи раз-у-раз рахуватися з своєю думкою.

Але треба сказати, що до розрешення основної принципової справи про визнання українських емігрантів окремою групою, становище українських представників є не легке. Доводиться їм раз-у-раз підкреслювати свою принципову позицію, але в такий спосіб, щоб це не викликало нарікань, які вже старалися використати в своїх інтересах росіяне, говорячи, що буди́м-то українці попросту зривають справу допомогу, роблячи тут плацдарм для політичної своєї пропаганди.

Ще на попередніх зборах українські делегати підтримували позитивну роботу комісаріату для біженців і разом з усіма другими членами комітету вироблювали резолюції для міждержавної комісії по справах еміграції. Коли-ж тепер виявилось, що комісія міждержавна погодилася з думками Дорадчого Комітету і подала свої позитивні уваги до вищих органів Ліги Націй — Ради і Асамблеї, то Дорадчий Комітет звернувся в свою чергу до цих органів з закликом підтримати роботу Високого Комісаріату. Проф. Шульгин приєднав до цієї резолюції і голос української еміграції, застерігши, що він сподівається в скорому майбутньому на позитивне розрешення принципових справ, порушених українцями.

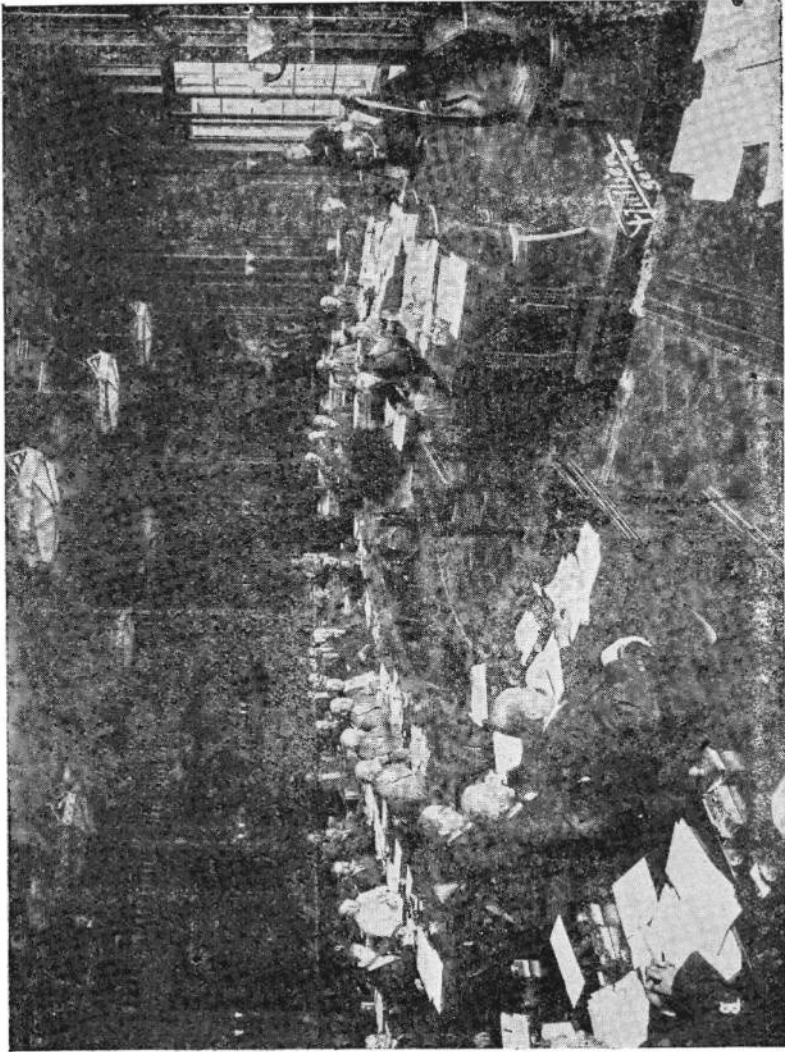
Між иншим по докладу про становище дітей емігрантів і про стан шкільної справи п. Шумицький взяв слово, зауваживши, що українська еміграція у Франції без жадної чужої допомоги утворила сама свої школи, які дають їх дітям національне виховання. Утворено було для всебічного студювання становища емігрантських дітей спеціальну комісію, до якої увійшов й український представник п. Шумицький.

Засідання закінчилося без жадних інцидентів і не викликало до себе особливого інтересу. Проте чим далі, то все більше дебатється справа порушена українською еміграцією що-до її відокремлення. Брошура і одвертий лист проф. О. Шульгина до д-ра Ф. Нагєсєна звертають на себе, здається, чималу вагу в жєлевських колах. Українські делегати продовжують енергійно провадити боротьбу за правде становище нашої еміграції підготовляючи справу до того, щоб знов поставити її на порядок денний одної з ближчих сєсєй відповідної комісії.

Серед журналістів має також певний успіх брошура про голод на Україні, яку розбирають і читають з великим інтересом.

Нарешті — сенсаційно робить програм конгрєсу поневолених народів, що з'являється в большевицьким «раю». Організаційна комісія вже пустила цей програм в люди, і це викликає особливе заворушення в колах російської преси. Програм цей до «Тризуба» надсилаємо, і читач сам побачить вагу цього конгрєсу, до якого нашому журналу, очевидно, доведеться ще не раз повернутися.

На кінець можемо сказати, що цілковитою несподіванкою для всіх був виступ п. Вольдемараса, литовського прем'єра в українській справі. Позиція п. Вольдемара відома — тайно чи явно в своїй боротьбі проти Польщі він спірається на ССРСР. Отже йому уявляється, що в цій країні практично переводиться праця, яка веде «до пробудження національної свідомости, до організації відповідних форм національного і разом з тим комуністичного життя». Велика праця там переводиться. Нема що говорити, що ми тут

Засідання Дорадчого Комітету при Високому Комісарі Лиги Націй по справам біженців. В ньому взяли участь укр. представники: проф. О. Шумлігин, проф. Р. Смаль-Стоцький і п. М. Шумицький. 23

не можемо погодитися з оптимізмом п. Вольдемараса. Але стенограми його промови переходять далі безпосередь до української справи — «не треба забувати, що нація українська має вже довге минуле і конструктивні елементи для утворення держави, що вона має приблизно 40 мільйонів населення, далеко більше, наприклад, як нація польська, яка все-ж добилася своєї незалежності. Але прийде час і силою обставин ця справа буде поставлена перед світом і коли Ліга Націй не має з приводу цього усталеної політики, вона буде засюжчена такою несподіваною для неї подією. Треба заздальгід мати на оці цю проблему, бо вона ставиться самим життям, вивчити її і мати метод для її розршення».

Хто з нас не підпишеться обома руками під цими словами? Ми не погоджуємося з загальною політикою п. Вольдемараса, але треба визнати, що це є людина, яка здавна знає нашу справу, а за те, що він мав мужність підняти її з такої трибуни, українці не можуть не бути йому вдячні. Колиби ці слова виходили з уст делегата більш впливової держави, це була б неабияка подія в нашому житті, але й ці слова мають своє значіння і нагадують ще раз Лізі Націй і її провідникам, що від українського питання рано чи пізно вони не втечуть.

Женець.

3 міжнароднього життя.

— Європейський сніданок. — Совітсько-китайська війна без війни. —

Як про це було вказано минулого разу на цьому місці, проєкт французького міністра закордонних справ про перетворення Європи в щось подібне до «Сполучених Штатів» одкладено на рік. Але рік — довгий час; зайдуть політичні зміни, встануть якісь нові поточні справи, і «Сполучені Штати» можуть піти в непам'ять, як то вже сталося не з одним прекрасним проєктом. Тому Аристид Бріан, аби його федеративним мріям не припала така доля, став кувати залізо, поки ще воно не охолело.

Зробити це треба було по-за межами Ліги Націй, бо ж до її складу входять не тільки європейські держави. Знову ж не можна було поки-що надавати цій справі цілком офіційного характеру, бо вона таки ще не стоїть на порядку денному. Тому французький політик звернувся до випробованого дипломатичного виходу з такого становища, — він закликав тих, хто йому був потрібний до себе на сніданок.

Сніданок дістав уже в пресі назву — європейського. На ньому зібралися представники всіх 27 європейських держав до Люксембургу та Албанії включно; а до того з 32 учасників — 22 були міністрами закордонних справ у своїх державах. Що подавали їсти на тому сніданку, газети замовчують, але десертом на ньому була велика промова Аристида Бріана на тему про необхідність більше менше близького об'єднання європейських держав.

У своїй промові на сніданку французький міністр не сказав нічого нового, порівнюючи з тим, що було видрукувано з його слів у «Le Matin», а потім ширше виголошено ним на загальному засіданню Ліги Націй. Все те наводилося нами на цьому місці. Не сказано було нічого нового й тими, хто відповідав Аристиду Бріану, а відповідали йому, як здається, всі присутні на сніданку його колеги по міністерствах закордонних справ.

Зміст промов, як самого ініціатора, так і інших ораторів був простий, означений загальниками. — Ідея, мовляв, прекрасна, потрібна і на часі. Об'єднання поки-що мусить мати виключно економічний характер, і не

сміє ні в чому порушати суверенних прав жадної європейської держави. Воно не буде спрямоване проти якогось іншого об'єднання (розуміти треба Британську імперію), проти якого будь-якого континенту (справа йде про Америку) а навпаки його зв'язанням мусить бути зв'язок і співпраця з усіма об'єднаннями й усіма континентами на світі.

Де в чому одмінними були — опінія англійців та виступи німців. Англійці нагадали про себе, що вони, хоч і європейський народ, однак належать уже до того об'єднання, що звється Британською імперією та головні інтереси якого лежать по-за Європою. Німці ж вустами міністра закордонних справ Штреземана, виставили цілий ряд своїх побажань, що йдуть в ріжні боки за межі проєкта Бріанова, а саме: спільна монетна система, єдина пошта, анулювання кордонів і нарешті — виправлення питання про Саарський вугільний район, що згідно Версальському договору, але проти волі німців, знаходиться в часовому володінню Франції. Оговорки ті цілком зрозумілі. Англійці ще раз нагадують ними, що хоч їх метрополія й знаходиться географічно в Європі, але Британська імперія не так то вже й цікавиться європейськими справами. Що ж до німців, то вони тим лише продовжують свою політику, яку не без успіху веде їхній закордонний міністр на протязі кількох останніх літ, та яка зводиться до того, аби Німеччині за всяке її наближення до західної Європи оплачено було певними перевагами умов воєнних договорів.

Європейський свіданок, як вказано вище, складався з поважних і авторитетних людей, і саме тому збори ті й не винесли якого-будь реального рішення що-до Бріанового проєкту. Не таке зараз становище — принаймні, в головніших європейських державах, — щоб можна було їм зараз конкретно взятися до тієї справи.

Сам ініціатор — Аристид Бріан... Зараз він головою французької влади, і проєкта свого поставив у Женеви, явна річ, за згодою своїх колег по кабінету. Але як довго він буде ще на чолі влади? Коли, за хворобою Раймонда Пуанкаре, взяв він на себе той тягар, то просив у парламенту собі довіря лише на три місяці. Цей термін вже надходить до кінця і на 22 вересня покликано й парламент, що має, між иншим, вирішити і питання дальшої влади. Чи зостанеться Аристид Бріан головою кабінету, або хоч би — міністром закордонних справ? У французьких парламентських колах переходить велика закулісова робота, оживають ідеї лівого картелю то-що. Що буде з Бріановим проєктом навіть і тоді, коли його автор і зостанеться міністром закордонних справ і у тій чи іншій кабінетській комбінації? Усе це — речі поки-що неясні, і майбутнього на них ставити не можна.

Так само неясне й становище нової англійської влади. Успіх Сноудена на Гаазькій конференції був на де-який час водою на млин трудової влади, але вже й зараз голова британського кабінету мусить на публічних виступах виправдувати його міжнародній торг із-за кількох мільйонів і підводити під цю справу благородні мотиви. — Англію, мовляв, зневажували інші держави; Сноуден мусів показати їм, що того вони не сміють надалі робити, аде їа розрив він в жадному разі не пішов би. Єсть і багато інших трудностей у трудового англійського кабінету: пересправи з Америкою щодо морського озброєння, палестинські події, Єгипет, Індія і т. и. Усі ці справи разом і кожна з окрема можуть надломити престиж влади в країні, а спричинитися до упадку кожного дня може відсутність сталої більшості в парламенті. Тяжко передбачати щось на рік за таких умов.

Не в легшому становищі і головний партнер Аристида Бріана по економічному об'єднанню Європи — німецький міністр Штреземан. Уже його згода на план Юнга на Гаазькій конференції викликала з боку правих політичних кол Німеччини жорстокий протест і навіть заворушення. Згода ж на «Сполучені Штати» Бріанового типу може викликати того ще більше. Тому то він і забронував свою принципову на них згоду тими широкими побажаннями про монету, пошту, кордони, то-що, які безперечно в майбутньому були б дуже корисними для Німеччини, не кажучи вже про Саарський район, корисність якого для Німеччини уже зараз для всіх безсумнівна.

З наведених причин сніданкові збори закордонних міністрів висловили своє захоплення проектом Аристиди Бріана, але жадного, хоч би й чисто принципного, рішення не прийняли, та не жадав того од них сам ініціатор зборів. Забезпечили лише те, щоб сама думка французького дипломата не зосталася приспаною. Для того зобов'язалися всі присутні предкласти проект Аристиди Бріана своїм владам, а самого його обов'язали скласти відповідний меморіал та розіслати його всім європейським державам. На тому поки-що й стало. А через рік знову зберуться на чергову сесію Ліги Націй до Женеві, і тоді вже буде видно, що з тим робити далі.

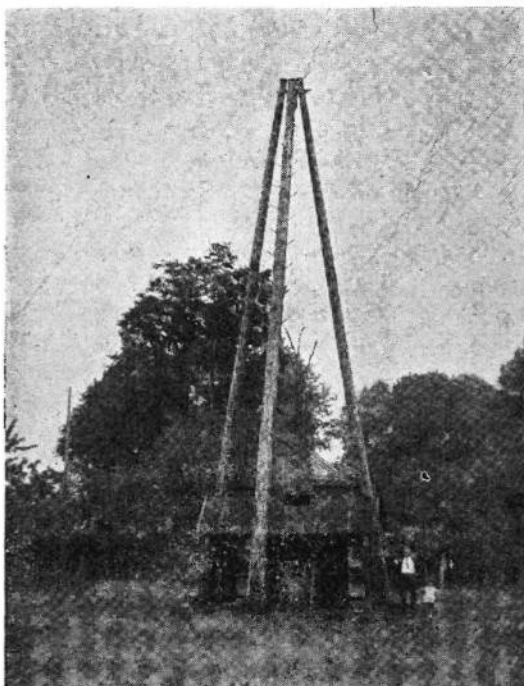
Світова опінія що-до проекту Аристиди Бріана дуже різнманітна. В Англії він зустрінувся із скептицизмом, на суходолі до нього ставляться з холодною симпатією: думка, мовляв, не погана, але на дорозі до її досягнення стільки труднощів, що не відомо, чи варто її розпочинати. Що-до других континентів, то азійська та американська опінія не викazuje великого ентузіазму, і з особливою резервою ставляться до «Сполучених Штатів» Європи японці. А в певних колах самої Ліги Націй не таяться навіть з думкою, що Бріановий проект нового європейського блоку не що инше, як мистецька прихована спроба затримати за Францією її сучасну гегемонію на європейському суходолі.

Для нас, українців, схема «Сполучених Штатів» Європи не має зараз конкретного значіння. Але на майбутнє думка ця може і мусить ввійти до комплексу нашої політичної праці. Вона для нас не нова, бо з часів Кирило-Методієвського братства, потім Драгоманова, ввійшла до нашої політичної традиції, а всю нашу сучасну визвольну боротьбу можна розглядати, як вияв органічного українського змагання, — одірватися од Азії та жити одним життям з Європою.

Але й сьогодні вже Бріановий план ми можемо широко вітати. Бо єсть у ньому одна риса, нам симпатична і для справи нашої корисна. Аристид-Бріан будувє свій проект європейського блоку без ССРСР. Совітську держа-ву географічно європейську, виклинуто з європейського обороту, бо ні в яку європейську систему вона не вкладається. Був час, коли і сам Аристид Бріан був иншої думки, — тепер уже ті часи минули, і всі ілюзії, зв'язані з совітами, в Європі вигасли. Од них зараз ждуть лише одного, — щоб вони, яко мога скоріше, загинули. Поки що, звичайно, це лише моральний удар по совітах, але моральні удари часом бувають сильніші за фізичні.

Нотуємо дальший розвиток совітсько-китайського конфлікту. Як і було передбачено на цьому місці, на далекому азійському сході почалася війна без війни, чи як про неї говорить зараз європейська преса, — мала війна. Ведуть її большевики тими методами, про які згадувалося на цьому місці, та які вони використали свого часу в боротьбі з Україною, Кавказом то-що. Роблять вони ту справу в досить широкому масштабі. Для боротьби з Китаєм організовано спеціальну армію, на чолі якої став такий больше-виський генерал талант із унтер-офіцерів, що зве себе Блюхером, в честь начеб то свого прадіда пруського генерала, героя бою під Ватерлоо з Наполеоном. Одна з російських емігрантських газет що, звичайно, добре освідомлена у внутрішніх совітських справах дає таку характеристику цієї війни.

Хоч офіційної війни з Китаєм ще немає, але «Реввоєсовет» що-депню дістає від армії Блюхера оперативні зводки. Блюхер фактично веде проти китайців військові операції, але ті операції мають цілком особливий характер. У штабі його армії утворено так званий «диверсійний відділ». Відділ має у своєму розпорядженні різнманітні інтернаціональні військові формування іррегулярного характеру. Їх мета — проникати до Манджурії, виконуючи там гійськові завдання «малої війни» та пропагандні завдання Комітерну... Диверсійні операції дуже дорого коштують армії Блюхера. На службі у диверсійного відділу тисячі різнних пройдисвітів, що потребують

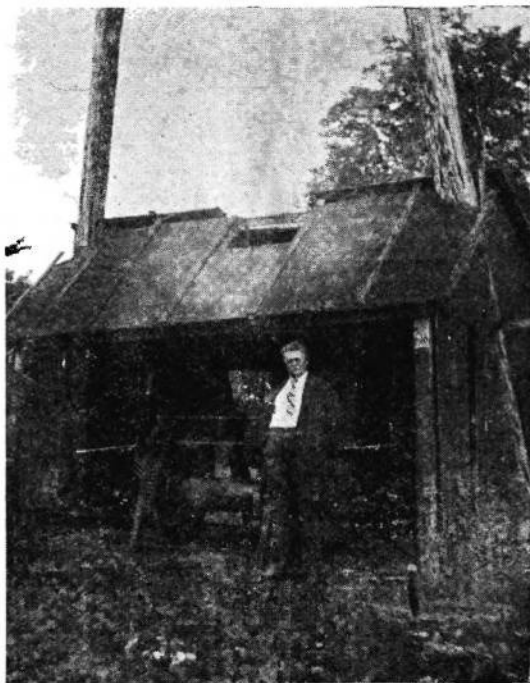

Копальня нафти «Петлюра» в Бориславі, що належить пан — отцеві Ів. Ліщинському.

споживи та постачання. Усі села на Манджурському кордоні та Сибіру повні бандами, завербованими диверсійним відділом. Тут справедливий східний інтернаціонал: китайці, корейці, монголи, хунгузи, орочі. Відділ постачає їм гроші, зброю, вибуховий матеріал, інструктує та переправляє на манджурську територію. Більшість з них назад не вертається: частина, діставши гроші, зникає без сліду. Інших захоплюють китайці та рострілюють. Лише дуже небагатьом пощастить виконати завдання. А втім, тому що диверсійний відділ працює по принципу «масової виробки», то де-що все таки ці бандити виконують.

Диверсійні операції вимагають од большевицької скарбниці великих грошей. Як подають у пресі, мобілізація армії Блюхера та її утримання збільшилися вже в 400 мільйонів зол. рублів, а тепер «правнук» Блюхера вимагає нових колосальних асигновок уже нече б то не тільки на диверсії, але й на справедливую війну. Бож, як повідомляють англійські газети, в Манджурії почато справедливі військові операції, спрямовані з трьох боків на Харбин. Операції зараз сконцентровано біля станції Погранична, що переходить з рук до рук, од совітчиків до китайців і навпаки. Війни, однак, і досі ще не проголосила ні одна із сторін, може таки обійдеться і без цієї формальности.

Observer.

Копальня нафти «Петлюра» в Бориславі, що належить пан-отцеві Ів. Ліщинському.

З преси.

До якого страшного занепаду доводить нарід сов. влада, борючися проти релігії на Україні, то про це говорить уривок з статті В. Колодуба «Тиждень на Прилуччині», що її умістила «Прол. Пр.» ч. 204 з 5 вересня с. р.

В одному селі на Прилуччині — Гилиці

«Церкви покищо не забрали, але попа вже немає, і на церковних дверях напинають екран, як приїздить пересувне кіно. Дівчата тут ходять стрижені і й одягаються по міському. У с. Дейманівці бучно відсіякували закриття церкви. Багато селян того дня повинидали бразі з хат. У цій самій Дейманівці вже більш як рік ніхто не чіститься, а з тих, хто вінчається по чужих селах, сміються. Взяли собі цінні громадського шлюбу вже досить міцно ввійшли в селянській побут. Молодь не хоче вінчатися, а старі здебільшого б'ють її помахують рукою».

Ось зразок тої деморалізації українського села, яку переводить систематично большевицька влада.

* * *

Зараз пекучий момент на Україні: обдирають хліб у населення. Як відомо, ці операції називають окупанти «хлібозаготовками». Справа стоїть не дуже гаразд. Ще 24 серпня 1929 року «Прол. Пр.» ч. 193 писала в передовій, що

«виходячи з того, що загальна кон'юнктура, як на Україні, так і по всьому Союзу, цього року досить сприятлива, що в самій Київській окрузі загальний урожай, крім невеличких винятків по окремих районах, задовільний, наслідки хлібозаготівлі, в окрузі треба вважати за надзвичайно загрозливі».

Ці «загрозливі» наслідки спонукали навіть тов. Микояна, наркомторга ССРСР, явитися особисто на Україну з чисто інспекційною метою. «Начальство» справді прибуло до «южних» округ і стало підтягувати справу обдирання. Ось що оповідає сам Микоян представникові Ратау після своєї «ревізії» та «підтягування» на Україні:

«В серпні Україна перевищила заготовчі плани по всім зерновим культурам, але у відношенню продовольчих культур виконано з дуже безначним перевищенням. Істотивне поступлення ячменю показує, що хліб в значній мірі йде самопливом. Слабо розкачалися округи Лівобережжя та Правобережжя. Ці округи треба підтягнути (ростріл оригіналу. Ред.), при чому особливу вагу треба звернути на рішучих мірах для максимального збільшення заготовки продовольчих культур. (ростріл наш. Ред.) Завдання України полягає в тому, щоби схоронити досягаєлий високий рівень в степних округах і під'яти заготовки у відсталих округах Правобережжя та Лівобережжя».

Говорючи далі про перешкоди, які стоять на шляху хлібозаготовель, тов. Микоян милостиво наказав вести нещадну боротьбу зо всіма хибами, а головне

«Поменше переписки, а побільше посилки «кріпких» людей без бюрократизму, які можуть забезпечити виконання ударних завдань». («Иэв.» ч. 205 з 6. IX. с. р.).

Тов. Микоян сподівається, що Україна до 1 листопаду виконає 70 відс. заготовок, а до 15 січня і решту 30 відс. наміченого плану. Ясно, без посилки «кріпких людей які можуть забезпечити виконання ударних завдань» не обійдеться. А що то воно за «кріпкі» люде, то вже нам відомо.

* * *

Вдарили тепер совіти на гвалт, що до ВИШ-ів не хочять вступати робітники й селяне, і таким чином виявляється багато вакантних місць. Тому роблять навіть полегшення що-до вступу до ВИШ-ів. Але вряд чи й ці заходи зможуть покращати той невідрадный стан культурних сил на Україні. Бо цей стан не має жадних підстав до покращання, навпаки— він може тільки погіршитися. Культурний рівень і тих студентів, що вже вчаться, і тих, які тільки хочуть вступити до високих шкіл, є абсо-

лютно не високий. Як зразок, наводимо уривок з статті про Харківський Технологічний Інститут, в якій автор пишучи про студентів, цього інституту приходиться до дуже сумних висновків:

«Що-до загального розвитку студентства, — пише він, — то він не цілком достатній. Підготовка тих, що вступають до інституту, нижча за нормальну і це свідчить за те, що наші профшколи ще не можуть дати достатньої підготовки до ВИШ-ів. Загальна підготовка тих, що закінчили робфакі і вступають до інституту, теж недостатня, бо навчання рабфаку протягом 3-х років не може дати достатніх знань». («Комуніст» ч. 208 з 3 вересня с. р.).

Такі «досягнення» в країні, де панує «марксистський» підход до життя і його потреб.

* * *

Оце літом большевицька влада вирішила завести т. зв. «план безперервного виробництва», себ-то безперервної праці на протязі цілого тижня, замінивши неділі та свята роздробленими виходними днями робітників. З приводу цього у Москві виникли суперечки між творцем цієї думки Ларінім та правителями ВРНГ і Наркомпраці. Останні доводили, що план Ларіна є абсурдом. Але ці спірки досить рішуче розбило ГПУ, яке признало, що «безперервне виробництво» є абсурдом, але одночасно заявило, що

«зараз ходить не про безперервне виробництво, а про винайдення способів не допускати того скупчення людей і того «общенія» між ними, яке одбувається по святам та неділям. Згідно з відомостями О ГПУ настрої зараз такі обгострені і небезпечні, що всяка міра, яка йде на ослаблення побутової інформації населення і побутових зв'язків являються не тільки бажаною, але й необхідною, для «схоронення здобутків Жовтня». Тому, хоч і «безперервне виробництво» і шкідливе по технічним міркуванням, а також і по міркуванням розриву, який станеться немінуче між побутом села і побутом міста, але в силу міркувань політичних одмінити спочинок робітників і в дні релігійних свят безперечно необхідно, і з політичного погляду розрив між городом і селом в цьому відношенню навіть бажаний, (всюди ростріл наш. Ред), бо згідно з відомостями аґентури установлено, що небезпечна «смичка» між селянами і робітниками найбільше переводиться на неділям та в релігійні свята, коли обидві групи населення — заводська і селянська — спочивають від праці» («Дні» ч. 54 з 15 вересня с. р.).

От і маємо «смичку» села з містом! Сьогодні большевики вже переходять до «розмички», щоби успішніше дурити і робітників і селян. «Смичка» — «розмичка», а що буде далі?

* * *

Рідко пробиваються на світ Божий інформації про внутрішній стан компартії. Але часом блисне серед гущі совітської преси якась замітка, що зненацька торкнеться цих болючих для большевиків питань.

В «Комуністі» ч. 193 з 23 серпня с. р. подано інформації про партійні справи на Сталінщині під заголовком «Виходи з партії». Автор заміт-

ки хоче звернути серйозну увагу на ці виходи і наводить де-які цікаві дані. Наприклад,

«1926 року вибуло з партії 1.253 чол., 1927 р. — 1.534 чол. (з них за партпереписом — 1.366 чол.) і 1928 р. — 253 виходи.. Перше півріччя 1929 року знову дає де-яке збільшення виходів».

Але яке збільшення це в цифрах, автор не подає. А шкода, бо було б видніше, що не тільки «чистка», але й добровільні «виходи» зменшують партію. Що-далі то не краще.

* * *

Виявляється, що переселяють з України наших селян не тільки тому, що на Україні нема чого їсти, а тому, що того вимагають інтереси

«пересушення промисловості з заходу на схід, міркування обороноспроможності країни і великі можливості соціалістичного будівництва без ломки традиційних форм господарства»,

як говорив про це тов. Попов, член президії всесоюзного переселенського комітету, на нараді про п'ятирічку та практику переселення у відділі ЦК ВКП(б).

Аргументує свої міркування тов. Попов ще й тим, що

«Головна маса енергетичних ресурсів гірних багатств та земельних площ знаходиться на сході, людські ж маси й засоби виробництва зосереджені переважно в західній частині ССРСР. Густота людності на 1 кв. кілом. Правобережжя УСРСР рівна 91,8 чол., а в перенаселеній частині РСФСР — 63,6 чол., а щільність Далекосхідного краю рівна 0,7 чол. Далекосхідний край, що в 6 разів більше за УСРСР, має всього 2 мільйони чол. людності проти 30 мільйонів на Україні» («Комуніст» ч. 197 з 28 серпня с. р.).

Отже тому, що Україна має 30 міль. населення проти 2 міль. на Далекому Сході, тому, що треба «пересунути промисловість з заходу на схід», бо на заході Україна і її промисловість знаходяться під повсякчасною загрозою одірвання від ССРСР, то треба виселяти українців на Далекий Схід, розріднюючи населення України, а натомість перемішувати його з зайшлим елементом.

Ми гадаємо, що нічого з цих заходів не вийде, бо це питання занадто болюче для українського населення і воно може викликати дуже неприємні для московських можновладців наслідки, як це було з поселенням жидів на Україні.

* * *

Одночасно з думками про розріднення українського населення на Україні, з очевидною метою зменшення його відпорності, задумує Москва і централізувати усе керування виробництвом у своїх руках. Ось «Изв.» ч. 202 з 3 вересня с. р. подають звістку, що ніби

«Всеукраїнський (очевидно тільки по назві. Ред.) комітет металістів запропонував таку реорганізацію української металургійної промисловості: Південь сталі реорганізовується, 8 найбільших підприємств передують Всесоюзному концерну чорної

металургії, частина підприємства вливається в другі виробничі об'єднання, а решта повинна працювати, як деякі великих підприємств.

ВУК металістів висловлюється за утворення в сесію з нього паровозобудівельного синдиката. Треба також створити гірничозаводський трест (всюди ростріл «Изв.»), який буде виготовляти устаткування для гірничої й металургічної промисловости. В цей трест повинні увійти допомогіві підприємства Довбугілля, а також Краматорський і Горловський заводи.

«ВРНГ України згодна з пропозицією ВУК металістів за виїняттям тої частини, де справа ходить про Укрсельмаштрест. На думку ВРНГ Укрсельмаштрест повинен по старому лишатися трестом республіканського значіння».

От і маєш! Що ж після цього лишається із легендою про «самостійність» УССР?

* *

Вся большевицька діяльність і політика — це безсовісний і безмежний цїнізм по формулі: «коли я вкрав—добре, коли у мене вкрали — зле». Ведучи московсько-провокаторську політику колонізації України чужинцями в тисячу разів гіршу ніж Англія по декларації Бальфура в Палестині, большевики тепер в своїй пресі ведуть саму розгнуждану агітацію за найпослідовніший погром жидівського населення в Палестині.

Найбільше яскраво, в чисто Крушеванському стилі, пише про це німецький пенсіонер московських добродїнців «Роте Фане».

Він без вивертів формулює то, що московські привідці пишуть плувано:

«Ми гаряче вітаємо героїчну боротьбу, яку веде арабське населення проти сіоністїв, полихачів і агентів англійського імперіалїзму. Ми засилаємо борцям гарячий революційний привіт».

Цікаво знати, що думають про поведінку своїх вчорашніх приятелів большевиків шварцбардисти, що свого часу теж одержували поздоровлення від тих же самих большевиків і з ентузіазмом, достойним кращого прикладу, на користь московських вовків кидали всі жидівські сили, щоб роздавити український національний рух.

* *

У москалів звичка «тащити і не пушати» до того засїла у крові, що, вони, сидячи за кордоном, загубивши все, що мали, не здобувши нічого, все ж силкуються давати поради ще й другим по цїй же формулі.

«Возрожденіє» ч. 1562 з II. IX в листі з Праги «Яд самостійничества», розповідаючи про процес проф. Туки (словацьких автономістів) пише, що він

«роскрив багато фактів дуже сумних з погляду прихильників слов'янської єдности».

Що саме розкрив процес і як розуміє «Возрожденіє» слов'янську єдність, можна собі уявити з такого хоч би абзацу листа: —

«Дух сепаратизма і самостійництва, що наробив стільки лиха

на російській землі, планує і над молодію слов'янською державою, яка тільки що здобула свою незалежність».

Отже ясно, що «Возрожденіє» радить молодому слов'янському братові йти шляхом Петра I, Катерини II і всіх московських гнобителів. Воїстину данайський дар!

Возрожденці договороються до того, що наївно пишуть навіть таке:

«Словацький сепаратизм, що був патріотичною справою в епоху мад'ярського засилля, став злочиним тепер, гісля того, як народ словацький одержав можливість шляхом вільного виявлення волі вибрати нову форму державного буття,злившіся з чеським народом».

Боже! Чого тільки не можна написати, коли хочеться «єдиної й неділимої»!

* * *

В одному з минулих чисел ми одмітили скаргу тов. Скрипника про те, що Харків і досі не являється культурним центром України, а плентається, мовляв, ззаду за Києвом. Ця стаття викликала живу дискусію, і на неї одповів заступник голови Харківського Окрвиконкому А. Сидорову «Комуністі» ч. 204 з 5 вересня с. р.

Не будемо наводити всі дискусійні теревені цього харківського достойника, але оден момент варто одмітити, як анекдотичний. Тов. Скрипник у своїй статті, торкнувшись оперового театру у Харькові, не задоволений ставленням влади до цієї справи, а з окрема обурився, що приділили під «гуртожиток для актерів — «публічний дім».

Тов. Сидоров, обороняючи поступовання Окрвиконкому виправдує такий вчинок досить оригінально. Але краще наведемо слова самого Сидорова:

«Насамперед, з погляду партійного: адже такі квіти, як «публічний» дім, інститут «благородних девиц» та «дворянское собрание» на одній купі гною рсли. Чому ж, коли революція дала змогу гній вичистити, то використати приміщення «дворянского собрания» та інституту «благородних девиц» під високі установи можна, а приміщення готелю на Ключківській вулиці (готель, що правив водночас — як і більшість колишніх готелів — «за дім побачень») використати під гуртожиток не можна? Що за інтелігентське «чистоплюйство».

І справді, чому? Це ж в країні «пролетарської культури», а не в буржуазній Європі...

Маленький фельетон.

Я буду битись до загину
За самостійну Україну;
Щоб од Кубані аж по Сян
Наш нарід був сам собі пан.

Як суверен уклавши згоду
З народами цілого Сходу,
Він з ними ввійде без ухилку
У вільних націй вільну спілку.

Приправивши собі сакви,
Він помандрує до Москви,
Здійснивши цим, як на загал,
Федеративний ідеал.

В екстазі братньої любови
Натре він мозолі до крові,
І враз здобуде тим для нас
Симпатії трудящих мас.

За це від чужинецьких пут
Москва нас радо урятує
Й легесенький, м'який хомут
На нашу шию припасує.

Відомий шорник — брат Чернов
Гуманно здійснить цю проблему;
За це охоче він готов
Мені дати теку Наркомзему.

Цим забезпечивши собі
У рідній хаті повну волю,
Недавні панські раби,
Зкуєм собі ми кращу долю.

З'єднавши весь трудящий люд,
Його натхнемо ми до чину,
І без омани, без облуд
Збудуєм вільну Україну.

Б у й - Т у р .

З широкого світу.

- 9 вересня Америка святкувала 150-ту річницю смерті ген. Пулавського, що в 1779 році був вбитий під час боротьби за американську незалежність.
- Почався Астраханський процес-моєстр, що відбувається в будинку театру і на який прибув М. Горький і сила пресових представників.
- 14-16 вересня в Алжирі відбувся міжнародний конгрес археологів.
- Переговори д-ра Екенера з американськими фінансистами закінчилися умовою про створення трансатлантичної лінії, що має бути відкрита не пізніше 2-х років.
- На Східно-Польській виставці у Львові було кинута бомба в павільон дирекції.
- 8 вересня Бразилія одсвяткувала річницю своєї незалежності.
- Большевицька влада видала наказ про загальну перевірку музеїв і одібрання певної частини їх майна на продаж.
- Бюлетень Паризького муніципалітету подає такі дані про транспорт у Парижі: в 1928 році автобуси й трамваї перевезли 1.073.526.531 пасажир, з них автобуси — 342.868.520, і трамваї — 725-521-163, решту — 5.130.538 перевезли муніципальна залізниця й пароплави.
- Над островом Люсон (Філіппіни) пройшов великий тайфун; нараховують до 200 вбитих, матеріальна шкода велика.
- Норвезька комуністична партія, не маючи змоги заплатити борг приватній особі, оповіщена по суду банкрутом.
- В Греції фесалійські розбійники напали на екскурсію в 100 душ і взяли в полон 5 душ закладників.
- Центральний комітет американської комуністичної партії осудив комуністичну американську газету «Фрейгейт», що протестувала проти жидівських погромів в Палестині.
- В Мексичі видано нові правила посилення сухого режиму.
- В Парижі арештовано польського громадянина а жидка Мойсея Бока, що, займаючися жебрацтвом, збудував собі три будинки. Щоденно він заробляв жебрацтвом не менше 150 франків.
- Австралійський чабінет Брюса подався до демісії.
- Весною 1930 року дирижабль «Граф Цепелін» має зробити перелет північного бігуна: керівником експедиції запрошено д-ра Хансена.
- Американський сенат призначив слідство в справі скандалу Шірера, що за рахунок будівельних компаній агітував проти морського обезброєння.
- Конгрес німецьких друкарів вирішив перетворити Музей Гутенберга в Майнці на міжнародний друкарський музей.
- Перегон на кубок Шнейдера, що відбувся в Англії, закінчився перемогою англійських гідропланів над італійськими. Англійський авіатор кап. Орлебар досяг швидкості майже 600 кілометрів на годину.
- Евакуація Рейнських провінцій англійським військом почнеться 14 вересня і закінчиться 13 грудня с. р.
- Мароканські мусульмане заявили протест проти англійської політики в Палестині.
- В Цюриху помер Луї Маршаль, н'ю-йоркський адвокат, голова американського жидівського комітету і ради жидівської агенції, що захворів зразу після сіоністського конгресу.
- В Буенос-Айресі підписано англо-аргентинський економічний договір, по якому кожна країна одкриває одна другій великі кредити на ввіз та вивіз.
- Мусоліні з метою швидкого проходження фашистськими лідерами державної школи зробив великі чергові зміни в складі свого міністерства, залишивши собі лише теку міністра внутрішніх справ.

— Комісія обезбрення Ліги Націй прийняла проєкт т. зв. «конвенції фіна. сової допомоги безвинно атакованим державам».

— Виконавчий комітет ССРС звільнив комісара освіти Луначарського, а на його місце призначив Бубнова.

— Президент франц. республіки має зробити офіційну візиту бельгійському королеві в жовтні с. р.

— Большевики викрили в Петрограді нову змову і економічний саботаж, збитки від якого ніби досягають 18 міль. рублів.

— Евакуація бельгійським військом другої зони німецької окупованої Прирейнщини має бути закінчена 15 жовтня с. р.

— Професор політичної економії Колумбійського університету в Америці Едвіл Зелігман зробив у франц. академії політичних наук доклад про загальну політичну енциклопедію, яку під його редакцією мають видати американські наукові т-ва в трьох мовах (франц, нім., та англ.), видання має коштувати мільйон доларів і повинні мати всесвітнє розповсюдження.

— В Німеччині поліція переводить в зв'язку з атентатами і вибухами бомб в різних місцях, численні арешти серед членів правих організацій.

— Уряди чеський та голандський підписали договір дружби та арбітражу.

— Південно-Африканський уряд призначив в перше представника до Ліги Націй — майора Пенара.

— В Н'ю-Йорку комуністи улаштували маніфестацію проти арабських погромщиків у Палестині і проти Мусоліні. Пожежники розігнали натовп водою з помп.

— В зв'язку з атентатом на Східньому Ярмарку у Львові переведено великі арешти серед української молоді.

— В Білгороді знайдено в одному склепі великі цінності петербурзького ссудного банку, вивезені Врангелем при відступі.

— Чичерин ніби має податися до демісії; його має заступити сучасний посол ССРС в Берліні — Крестинський.

— Згоріла Берлінська катедра збудована Фридрихом Великим.

— В жовтні місяці в Парижі має відбутися з'їзд представників організацій б. воєнків армії УНР у Франції.

— Підчас маневрів большевицької ескадри в Балтійському морі кілька кораблів мали серйозні аварії; думають, що утопився один міноносець. Большевики цю звістку спростовують.

Хроніка.

3 Великої України.

— Київська картина на Галерея придбала від художника Богомазова серію малюнків для нового відділу «Сучасне українське мистецтво» («Пр. Пр.» п. 198 з 29. VIII).

— Репертуар дитячого театру в Києві. До репертуару театру для дітей заведено такі п'єси: «Так было» — на російській мові, «Очук комунара», «Шеф», «Під загрозою», «На компас», «Оля» й «Захар Беркут» («Пр. Пр.» ч. 198 з 29. VIII).

— Всеукраїнська конференція польських учителів. В Житомирі відбулася всеукраїнська конференція польських учителів, на якій було 180 делегатів («Ком.» ч. 197 з 28. VIII).

— Криза на високих школах. Минулого року до високих шкіл на Україні було подано прохань на кожні 10 вільних місць на індустріяльні школи — 52, медичні — 36, на сільськогосподарчі, — 27, соц.-економічні — 25, педагогічні — 16.

Цього року у зв'язку з директивами збільшити пролетарську частину студентства, школи, як відомо, будуть пустувати, бо робітників, які хотіли б вчитися, багато не знаходиться.

До полтавських високих шкіл, напр., на 820 місць подаю усього 400 заяв. Робфаки просто в загрозовому стані. В Полтаві на робфаках, що існують при ІНО та при с.-г техникумі, «недобір» заяв. є більший, як 50 відс. («Ком.» ч. 198 з 29. VIII).

З огляду на те, що на високі школи робітники не йдуть, на Київщині почали працювати курси для підготовки наймитів до робфаків. Також є курси, що готують наймитів до військових шкіл. У Межигір'ї відкрито всеукраїнські курси підготовки пропагандистів на 60 чол. («Ком.» ч. 197 з 28. VIII).

Оголошено прийом до високих шкіл без іспитів за відповідною рекомендацією для тих, що закінчили професійну школу або вечірній університет. Це розпорядження не торкається тільки Харківського технологічного інституту та Київського і Одеського політехнічних інститутів («Ком.» ч. 198. з 29. VIII).

— Становище студентів Зінов'ївського педагогічного техникума. Студенські стипендії в 25 карб. являються дуже малими й ними забезпечено лише 21,8 відс. студентів. Немає де мешкати. Лише 100 студентів з 326 мають притулок у гуртожитку, де умови життя просто жахливі. В минулому році в цьому гуртожитку захворіло 97 відс. студентів, з них 85 відс. на туберкульоз («Комуніст» ч. 198 з 29. VIII).

— Спішаються забирати хліб. Московський наркомторг росписав терміни забірання хліба у всіх підвладних «республіках».

Україні наказано до 1 листопада виконати 70 відс. річного плану хлібозаготівель, як рівно ж і Нижнь-Волзькому краю.

Північний Кавказ до 1 листопада має здати 75 відс. хліба, Крим і Закавказ'я — увесь хліб по хлібозаготовчому плану.

До 1 січня на Україні й Північному Кавказі план має бути виконано на 95 відс., а до 15 січня має бути здано увесь хліб по плану. («Ком.» ч. 198 з 29. VIII).

— Переводять на комуни цілі села. «Комунист» ч. 197 з 28. VIII повідомляє, що 25 селян у дель індустріалізації селян села Велике Крушля Березького району «за загальних зборів ухвалили перейти всім селом на колективний обробіток землі й передати церковний будинок для влаштування палацу праці».

Новий цей «колектив» складається з 448 господарств на 2.455 гектарах землі.

— Самооподаткування большевикам знову провадять на Переяславщині. «Ухвал.» самооподаткуватися на 50 відс. від суми с.г.-податку села М.-Каракуль та Хоцьки («Пр. Пр.» ч. 198 з 29. VIII).

— Організація російського району Ізюмщині. Центральний комітет нац. меншостей домагається перед ВУЦВК-ом організації на Ізюмщині російського району, де є 15 відс. росіян. Живуть вони переважно в Петрівському й Лозовенському районах, де становлять коло 45 відс. усієї людності. В цих районах уже організовано 21 російську сільраду й росіяне тепер домагаються організації цілого російського району («Ком.» ч. 192 з 22. VIII).

— Новий німецький район. На Волині виділяється новий німецький нац. район із центром в Туліні. Це буде дев'ятий німецький район на Україні («Пр. Пр.» ч. 200 з 31. VIII).

— Число національних сільських рад на Україні уже переходить тисячу, Нац. районів є коло 30-ти («Пр. Пр.» ч. 199 з 30. VIII).

— Спротив організації нац. районів. На

Могилівщині окремі співробітники установ відмовляються розмовляти з відвідувачами-жидами по жидівськи.

На Сталінщині Старобішівський районний виконком заборонив Мар'янівській німецькій сільраді зробити печатку німецькою мовою («Пр. Пр.» ч. 199 з 30. VIII).

— Закриття церков та синагог. «Ком.» ч. 192 з 22. VIII подає, що «секретаріат ВУЦВК-а задовольнив настирливі клопотання трудящих мас і дозволив закрити «Новотроїську і Кирилородівську» церкви в Харькові, автокефальну церкву в селі Писарівці на Полтавщині, церкву Різдва Богородиці в Києві та низку жидівських синагог».

— В Кременчуцькому соборі буде організовано будинок культури («Ком.» ч. 192 з 22. VIII).

— В с. Ташині Тлігула-Березанського району «селянський сход ухвалив» закрити церкву і відкрити в ній семірічку.

— «За клопотанням трудящих євреїв Березівки й Захарівки на Одещині» окружний виконавчий комітет дозволив закрити в цих місечках дві синагоги («Ком.» ч. 198 з 29. VIII).

— Антисемітизм. Засуджено робітника київської гуги «Червона» Багійського на 6 місяців примусової праці й робітників Кубиліна й Андрющенка на 3 міс. примус. праці кожного за злушання над жидями-робітниками («Ком. ч. 198 з 29. VIII).

— Епідемія в Донецькому басейні на кишечну хворобу приймає загрозливі розміри. В районах, де епідемія особливо загрожуює, усі лічніці оголошено інфекційним і крім того пригтовляється по бараках 1.800 ліжок. На Україні оголошено мобілізацію лікарів для відправки в Донецький басейн. В Артемівському й Луанському округах організується 30 епідемічних пересувних відділи й 20 прививочних пунктів. В зв'язку з епідемією в Донецькому басейні.

припинено давати відпустки лікарям й всім взагалі робітникам медико-санітарних установ («Ізв.» ч. 207 з 8. ІХ).

— Пожежа на Краматорському заводі. На центральній електричній станції Краматорського металургійного заводу сталася пожежа, яка знищила будинок станції і кілька будівель біля нього. Машина врятовано. Роботу по всіх цехах заводу припинено. Пожежна команда, яка прибула із значним спізненням, не могла добре працювати, бо на місці пожежі виявилось, що одія із смоків був зіпсований («Ком.» ч. 195 з 25. VIII).

— Катастрофа в харківському театрі «Березіль». Рано 4 вересня в театрі «Березіль» в Харькові обвалилася стеля й поранила 8 чол. («Ізв.» ч. 204 з 5. ІХ).

— Нові трактори прибули з Америки до Одеси у числі 400. Їх усіх ніби то залишать на Україні («Ком.» ч. 189 з 18. VIII).

З українського життя.

— Історичні дослідження в Буковині. Проф. Балан продовжує свої дослідження на Цецені. Нещодавно оглядали роботу проф. Ністор, інж. Балш, проф. Грабар з Страсбургу та полк. Драганеску. Ці особи оглядали старовинну церкву в Лужанах та зарисували і фотографували стінні фрески, які мають велике мистецьке значіння. Лужанська церква є великим історичним монументом на Буковині. Збудовано її було Толером Вітсьледом в XV ст. («Час» ч. 271).

Газетні звістки.

— Маневри червоної армії на Україні. 6-го вересня розпочалися на Україні маневри частин червоної армії. («Ізв.» ч. 206 з 7 вересня с. р.).

— Бунт в совітській тюрмі. В Житомирській тюрмі

вибух бунт. Щоби його подавити совітська влада була змушена взяти до зброї. Підчас бунту вбито шість доглядачів та 18 ув'язнених. В той час, як 200 чол. ув'язнів знаходилося на прогулці в тюремному дворі, кілька чоловік несподівано накинuloся на доглядача. Ув'язнені швидко захопили тюрму і забрали зброю, але місцеве ПІУ встигло вислати великий відділ, який оточив тюрму. Стрільництво тривало досить довго, але врешті ув'язнені мусіли здатися («Возрожденіє». ч. 1565 з 14 вересня с. р.).

— Загроза голоду в С С С Р. «Возрожденіє» ч. 1565 з 11 вересня с. р. подає звістку з Варшави, що в польських урядових колах отримані звістки про зріст продовольчих утруднень в С С С Р. В багатьох районах населення уже знаходиться під загрозою голода. Становище до зими ще погіршиться. Можливо, що совітська влада буде змушеною закупити велику кількість хліба закордоном і з окрема в Польщі. Це після того, як Микоян особисто «підтягував» на місцях совітський апарат у справі хлібозаготовок,

З життя укр. еміграції.

У Франції

— В Головній Еміграційній Раді. На черговому засіданню Президії Головної Еміграційної Ради, яке відбулося 15-17 вересня с. р.: 1) ухвалено обіжвик про зміни в складі Президії Головної Ради; 2) заслухано фінансовий доклад; 3) затверджено текст звернення до організації, що свого часу не були представлені на конференції 25-26 червня с. р. в Празі; 4) заслухано доклад Голови Президії Ради проф. О. Шульгина про працю української делегації в Женеві і з окрема на засіданнях Дорадчого Комітету при Високому Комісарі Лімі Націй в справах біженців. В зв'язку з цим докладом постановлено: негайно здобути від укр. організації дані про поширення

ухот і потрібну на цю справу допомогу і негайно здобути дані про стан шкільної справи укр. емігранції; 5) постановлено повідомити Об'єднання в ЧСР і Союз Укр. Інвалідів про формальності, які необхідно виконати в зв'язку з кандидаткуванням їх в члени Дорадчого Комітету при Високому Комісарі Ліга Націй в справах біженців; 6) прийнято до відома повідомлення Голови Президії Ради проф. О. Шульгина про дальші заходи в справі вирішення Лігою Націй питання української національності. і 7) продовжено обміркування детального плану діяльності, який президія Головної Ради незбаром має прийняти в цілому.

— З життя Союзу Укр. Емігр. Організації у Франції. На своєму засіданню 16 вересня с. р. Генеральна Рада : 1) заслухала доклад секретаріату про приїзд з Польщі групи робітників і про уділення їм всякого роду полегшень; 2) постановила прийняти до відома і передати на рішення майбутнього з'їзду лист Ради Об'єднаної Громади у Парижі в справі обіжника Гев. Ради про невтручання в справи тих організацій, що є по-за Союзом; 3) прийняла до відома акцію Об'єднаної Громади в справі приїзду д-ра Донцова; 4) прийняла до відома заснування Громади в Шато де-ля-Форе (Дром) з тим, що означена Громада виконає, щоб бути затвердженою з'їздом в своїх правах, всі належні формальності; 5) постановила призначити піврічну конференцію представників Громад Союзу на 9-11 листопаду с. р. у Парижі; 6) доручила секретаріатові випустити бюлетень Ген. Ради ч. 2. і докінчити друком, яка мога швидче, прогоколи 6-го з'їзду; 7) заслухала повідомлення про виклопотання Шалетською Громадою для емігрантів з Чехії 10 контрактів, про можливість улаштування наших емігрантів у Віляр та інших місцевостях, а також повідомлення Тулузького відділу м-ва хліборобства про можливість улаштування в районі міста Тулузи на землю; 8) відкла-

ла заслухання фінансового доповіді до наступного засідання з огляду на виїзд скарбника Ген. Ради.

— Життя в Омекурі. Життя в Омекурі з огляду на розїзд громадян завмірає. Громада знаходиться в стані ліквідації і все майно вирішено передати Укр. Бібліотеці в Омекурі. 7 вересня відбулася вечірка присвячена пам'яті І. Франка. Проїшла вона досить добре. Виконавці були ті самі, що й завжди, а саме п. Свідерський (декламація), панночка Жорж (спів) і п. Запарницький (бандура). Проїздом з Америки був в Омекурі (в Кіютанжі та в Еші також) п. Чиж, редактор «Народньої Волі». Навідалися від проводу націоналістів п. п. Сціборський та Василів.

В Америці.

† Семен Ядловський У Мукачеві на Закарпатті несподівано помер один з визначніших укр. діячів в Сполучених Державах Північної Америки — Семен Ядловський, бувший довголітній голова найбільшої української допомогово-асекраційної установи («Укр. Народній Союз») і теперішній директор друкарні американського щоденника «Свобода». Смерть застала його в гостях у кривних, яких він приїхав одвідати. Був він одним з фундаторів об'єднання укр. організацій в Америці і зробив дуже багато для розвитку цього Союзу, який грає таку ролю в укр. житті в Сполучених Державах. Покійний походив з Лемківщини. В його особі наші американські земляки втратили одного з найвидатніших патріотів і робітників народніх. («Діло» ч. 190 з 27. VIII).

— + І в а н С л ю з а р. Втратила й українська колонія в Канаді одного із найзаслуженіших своїх громадян. В Едмонтоні помер Іван Слюзар. Родом з Гуцульщини, молодим студентом виїхав до Америки, спочатку до Сполучених Держав, а пізніше до Канади. Працював, як друкар, в укр. та англ.

видавництвах. Був одним з фундаторів друкарні «Національна преса» у Вінніпезі та журналу «Наша Сила». Завжди брав активну участь в громадському життю. Смерть його в розцвіті віку — значна втрата для наших канадійських земляків («Канад. Фармер» ч. 33 з 14. VIII).

— Висвячення нового українського єпископа в Канаді. В Едмонтоні 14 липня с. р. висвячено на греко-католицького єпископа для канадійських українців о. Василя Ладіну. Оповідючи про цю церемонію, яка зібрала багато народу до катедри, «Канадійський Українець» (ч. 31 з 31. VII. с. р.) підкреслює: «В консекрації взяли участь високі достойники католицької церкви Сполучених Держав та Канади. Це перша консекрація греко-католицького обряду, яка відбулася на американському континенті. Щоб показати спільність католицької церкви, члени обох обрядів — східнього й західнього — спільно взяли участь у великому святі консекрації». Справді на двох уніятських єпископів було аж 8 римо-католицьких на чолі з архієпископом О'Лірі.

— Ватикан і греко-католицька церква в Злучених Державах. В Злучених Державах є два греко-католицькі єпископства. Одно для українців греко-католиків з Галіччини — у Філадельфії, а друге для українців греко-католиків з Підкарпаття й Югославії — у Пітсбурзі. Тепер Конгрегація для Східньої Церкви в Ватикані видала декрет, яким упорядковує взаємини між обома українськими єпархіями та між ними й римо-католицькою церквою в Злучених Державах. По-між иншим цей декрет дозволяє новим священникам виїздити з краю до Злучених Держав тільки за дозволом Конгрегації Східньої Церкви. Слід підкреслити, що Конгрегація такі дозволи видаватиме тільки священникам безженним. («Канадійський Українець», ч. 31 з 31. VII с. р.).

3 ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ.

— Організаційний Комітет Конгресу повелених Московію народів видав відозву до європейської опінії. Цю відозву, що її було розповсюджено під час останньої сесії Ліги Націй у Женеві, і яку нам переслано, подаємо до відома і нашим читачам.

Конгрес Представників Народів — України, Азербейджану, Північного Кавказу, Криму, Дону, Грузії, Ідель-Уралу, Кубані та Кавказу.

Високі й шляхетні принципи, що їх вписано у пакт і якими просвянена діяльність Ліги Націй, є не тільки дорогими для країн — членів Ліги Націй, які працюють разом для підтримання миру, воєн — ці принципи — в однаковій мірі мають повну симпатію і тих народів, які, позбавлені можливості бути офіційно представленими в Женевському організмі, могли б принести Лізі тільки свою моральну підтримку. На першій місці серед цих народів знаходяться ті, що перебувають зараз під чужинською окупацією брутальною військовою силою, й, тому, не формуючи незалежних держав, не мають офіційного представництва в Лізі. Одначе, не дивлячися на те, що вони в силу несправедливої для них долі, позбавлені приємності безпосереднє брати участь в праці в Женеві, вони глибоко прив'язані до великих засад пакту, а саме: до заборони агресивних війн, мирного залагодження всіх міжнародних конфліктів, мирної й лояльної співпраці цивілізованих народів, і вони вирішили не зоставитися звичайними індиферентними й безсилимими, глядачами тих зусиль, що їх вживає Ліга Націй для повного здійснення цих великих принципів Воєн від всього серця хочать в міру їхніх сил і всюди, де тільки доходить діяльність Ліги Націй, спричинитися теж до розвитку миру, справедливості і міжнародної співпраці, бо вони переконані, що щастя цілого людства, так само,

як і їхній власний рятуюнок й їхнє визволення, залежать від остаточної перемоги ідей Ліги над несправедливістю та насиллям.

Власне з метою підняття обмірковування питання про моральну співпрацю їхніх народів з Лігою Націй представники зазначених народів, зібравшись у Празі 15 лютого 1929 року, вирішили скликати конгрес, що мав би на меті вивчити всі життєві проблеми, що їх цікавлять і вишукати ті засоби, які знову підтвердять їхнє ненорушле право на самоопреділення.

Організаційний Комітет Конгресу складається: Україна — д-р Роман Смаль-Стоцький, проф. Варшавського Університету, Голова Комітету.
п. Ісак Базяк, Париж, Секретарь Комітету.

Грузія — п. П'осип Салакайя-Заступник голови Комітету, Варшава; п. Ростон Казбек, Варшава

Азербейджан — п. Векілі Мустафа-бей, заступник Голови Комітету, Париж.

Кубань — п. Павло Сулятицький, скарбник Комітету, Прага.
Північний Кавказ — п. Сулейман Метсук, Царьгород.

Крим — п. Сейдамет, Царьгород.
Дон — п. А. Фрелов, Прага.

Цель-Урал — п. Ішакі Аяз, Царьгород.

Бібліографія.

— «Т а б о р». Воєнно-літературний журнал. ч. 10. Січень-Березень 1929 р. Каліш.

Коли уважно порівняти зміст пізніших чисел військового журналу «Табор» з ранішними, то мимоволі кидається у вічі та еволюція на краще і в формі і в змісті, яку зробив журнал протягом десяти своїх чисел. По цікавості і різноманітності матеріялу останнє число являється просто шедевром такого роду видань; тепер він може цілком конкурувати своїм змістом з європейськими подібними журналами. Чи взяти статтю підполк. Прохода

«Завдання воєнків армії УНР на еміграції», чи статтю Р. С. «Організація і праця штабу армії»; чи ген. Савченка-Більського «Вплив моря на розвиток культури й значіння його у справі поширення могутности та добробуту держави», чи навіть сотн. Шпилінського «Аналіз фантазії» і т. д. Цілий журнал навіть не фаховцями читається з неослабним зацікавленням і напруженням. Пригадуючи всі спорадичні спроби видавати в різних місцях українські військові журнали, в цей час ми б думали, будучи в тому переконані, що це шкідливо, бо журнал «Табор» зайняв таке місце, яке виключає всяку потребу інших видань подібного роду. Наші керуючі військові кола справедливо можуть сказати, що вони зробили все, щоб підняти укр. військову думку серед еміграції. Чи з свого боку широка маса нашої військової еміграції виконала свій обов'язок — трудно сказати. Щось не видно, щоб в руках кожного нашого вояка був «Табор». І це тим більше шкода, бо там зібрані і наука, і велика практика, і ширий, справжній український військовий дух, яким проймаючися, українська еміграція військова буде краще готова до своїх завдань, ніж то було раніше. На превеликий жаль «Табор» не містить, очевидно з-за браку місця, ілюстрацій. Останні завжди оживлюють всяке видання. Як би редакція і на це спромоглася (по зразку французьких журналів), це було б укінченням удосконалення видання.

І. З.*

Лист до Редакції.

Високоповажаний
Паке Редакторе.

Прочитавши 25-го серпня у «Тризубі» відозву Церковної Ради, посилаю 50 фр. місячного вляосу (за вересень), який зобов'язуюсь регулярно що-місяця платити — доки матиму спромогу — за утримання нашої православної церкви у Парижі. Твердо вірую, що усі українці зберуться на Церковні Збори і це зібрання обов'яже кож-

ного давати що-місяця, хто скільки меже. Тільки таким самообложенням можна урятувати нашу рідну Церкву од занепаду. Таке самообложення вже давно практикується по усіх наймеліших російських емігрантських парафіях, яких існує сотні по різних країнах Європи, і навіть в Північній французькій Африці — в Алжирі, Тунісі і Мароко існує з 3 російських церкви. У нас в Алжирі, де я живу, не набереться й 300 росіян, з яких велика більшість — робітники на заводах та по мінах; не більше 20-ти чоловіка займається інтелектуальним трудом, та й ті небогаті, отож торік улаштовано церкву і виписано священника, і а утримання якого що місяця самообложенні парафіян дають 1.000 франків. По тамашнім цінам цією сумою забезпечено добре помешкання і шматок хліба для п. отця з його дружиною і він не повинен дивитися у руку парафіянам, коли відправляє треби.

Вічний сором був би нам, українцям усієї Франції яких хоч і у двадцять раз менш числом ніж росіян, та всеж набереться кілька тисяч — страшний сором був би нам, коли б ми не зуміли не тільки утримати нашу єдину Церкву у Парижі, але і забезпечити нашого шаловного пан-отця, щоб він міг дбати про свою паству, не думаючи об завтрашньому обіді.

Та певже ж ми настільки скупіщі, чи дурніші від росіян, що не зрозуміємо того, що Церква Божя — то не люкс, а необхідний захисток для нашої понівеченої життям душі, це ж та кам'яна база, на якій повинні виховувати наших нещасливих дітей, ніколи не бачивших рідної землі.

Ні, Пає Редакторе, я ні хвилини й думати не хочу, що нашої одним-однією Українською Церквою у Франції — існування загроже не. Цього не може бути. Та коли б вона зачинила свої двері то це означало б не що інше як те, що недостойні ми суверенного державного життя, не достойні навіть розв'язати ремінь на обуви і шашого насильника — москаля, який матиме повну рацію глузувати з презирством над нашим «недорослим» визвольним рухом. Щепак! Де збереться хоч дві сотні росіян, то там вже і є бібліотека, й газетка і церква і по меншій мірі з ворогуючих між собою клюби. Але то дарма, що вони один одного як найгірш обильвують — на Церкву, та на спільну бібліотеку дають усі однаково, а хто, бува, «забуде» дати, у того з кишени витягне спеціалью і а те вибраний Член Церковного Комітету, який що-місяця обходить тих, хто не прислав внесу. Докажімо ж, що й ми здатні не тільки між собою лаятися, але й вище сварки ставити національний інтерес.

Прохаю Високоповажаного Папа Редактора оголосити цього листа на загальних церковних зборах. Нехай наші люде знають, що ворог нігдє не спить, а готується, як справа, так і зліва відродити «єдину-неділіму», і зуміє для того посупуватися паргійлим лозуьгами.

Огже не закриваючи очей на те, що нас українців — патріотів у двадцятєро менше, ніж росіян, повинні ми у стільки ж більш, ніж вони, єднатися, коли хочемо вільними бути.

З справжньою пошаною

Любов Ілляшенко (-) з. р.

З м і с т

— Париж, неділя, 22 вересня, 1929 року — ст. 2. М. Ковальський. З настроїв на сов. Україні — ст. 4. І. Л. Пам'яті Генштабу ген.-пор. М. Коваль-Медзєцького — ст. 8. Желевець. Лист з Желеви — ст. 9. O b s e r v a t o r. З міжнародного життя. — ст. 12. З преси — ст. 16. Б у й-Т у р Маленький фельетон — ст. 22. З широкого світу — ст. 23. Х р о н і к а. З Великої України — ст. 25. З укр. життя — ст. 27. Газетні звістки — ст. 27. З життя укр. еміграції: у Франції — ст. 27. В Америці — ст. 28. З політичного життя — ст. 29. Бібліографія — ст. 30. Лист до редакції — ст. 30.

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований Вяч. Прокоповичем, виходить в 1929 році по старому що-неділі в Парижі при участі тих самих співробітників.

Нові умови переплати на 1929 рік.

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр., на один місяць — 8 фр., окреме число — 2 фр.

	1 рік.	½ року	3 місяці	1 місяць	окреме число
ЧЕХІЯ	80 к. ч.	40 к. ч.	20 к. ч.	10 к. ч.	3 к. ч.
ПОЛЬЩА	25 зл.	15 зл.	8 зл.	3 зл.	1 зл.
РУМУНІЯ	500 леїв	300 л.	150 л.	50 л.	20 л.
НІМЕЧЧИНА	12 мар.	6 м.	3 м.	2 м.	0,50 м.
СПОЛ. ШТАТИ П. А. . .	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
КАНАДА	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris VI.

За кордоном журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуба»: 1) В Канаді — W. Sikewich, 512 Bannermann av. Winnipeg, Man. 2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest 3) В Чехословаччині — Прага: F. Slodecky, Horni Cernosice u Prahy, Villa Krotochvil. Подєбради — у п. Ліневича. Pension Domovica, с. 1. Po-debrady. 4) В Польщі — J. Lipoweski, Podwale 16, m. 15. Warszawa для грошових переказів — пошт. рахунок 13.435 Warszawa, Jan Lipowiecki. 5) В Спол. Штатах у «Summa Book», 103, Av. A New York, N. I., U. S. A.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau; Paris V.

Поштова адреса: «Le Trident» («Tryzoub»). Boite post. № 15. Paris XIII.

Редагує — Комітет.

Адміністратор: Іл. Косенко.

Le Gérant: M-me Perdrizet.